

ДЕНИСЕНКО Г.В.,
Голова ВВРЮ, доктор філософії права, президент ВВРЮ,
адвокат, науковий співробітник КНУ імені Тараса Шевченка,
член ГР при Міністерстві юстиції України

ІМУНІТЕТ ВІД ДАЧІ ПОКАЗАНЬ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯМИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

ИММУНИТЕТ ОТ ДАЧИ ПОКАЗАНИЙ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯМИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ

IMMUNITY FROM EVIDENCE BY PRIESTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF UKRAINE

Анотація: у статті досліджується таке питання, як імунітет від дачі показань священнослужителями в кримінальному процесі України. Проаналізовано основні питання, що уможливають повноцінне дослідження тематичного напрямку.

Ключові слова: імунітет, священнослужитель, кримінальний процес.

Аннотация: в статье исследуется такой вопрос, как иммунитет от дачи показаний священнослужителями в уголовном процессе Украины. Проанализированы основные вопросы, что делает возможным полноценное исследование тематического направления.

Ключевые слова: иммунитет, священнослужитель, уголовный процесс.

Annotation: in article, such question as immunity from evidence by priests in criminal proceedings of Ukraine is investigated. The main questions are analysed that gives a possibility to a full-fledged research of the thematic direction.

Key words: immunity, priest, criminal proceedings.

Вступ. У сучасних державницьких процесах гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі та гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду чи віровизнання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави. Одним із складових такого напрямку є нормативне закріплення та реалізація

імунітету від дачі показань священнослужителями в кримінальному процесі України.

Відповідно до ч. 8 ст. 128–1 Кримінально-виконавчого кодексу України таємниця сповіді є недоторканною і охороняється законом. Забороняється оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку ін-

формацію, отриману зі сповіді. Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Ніхто в жодному разі не може допитувати священнослужителя, перекладача чи іншу особу з питань, пов'язаних з конфіденційністю сповіді [3]. Таке ж знаходимо у ч. 6 ст. 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення» [4]. Крім того, ч. 6 ст. 128–1 Кримінально-виконавчого кодексу України встановлює, що адміністрація установ виконання покарань сприяє забезпеченню конфіденційності зустрічей засуджених із священнослужителями (капеланами) [3].

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел. Імперативна заборона на допит окремих категорій осіб як свідків у кримінальній справі обумовлена специфікою інформації, якою вони володіють, способом її отримання, та збереження такої інформації в таємниці не може залежати від волі особи, яке нею володіє [5]. Тому вважаємо за необхідне визначити предмет дачі показань священнослужителями у кримінальному процесі України, оскільки це основний елемент застосування процесуального імунітету до цієї категорії учасників процесу.

Результати досліджень. І.Б. Король зазначає, що таємниця сповіді священнослужителю є одним із видів професійної таємниці – конфіденційної інформації, яка довіряється представникам певних професій громадянами з метою здійснення (захисту) своїх прав та законних інтересів (у тому числі права на свободу світогляду і віросповідання, яке згідно ч. 1 ст. 35 Конституції України включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність) [6]. На думку М.С. Петрушкевич, суть феномену сповіді полягає у тому, що через вербаліза-

цію вона допомагає очищенню [7, с. 11]. Символізуючи примирення віруючого з Богом, сповідь відбувається у формі його покаяння у власних гріхах перед священником, який відпускає гріхи. На відміну від протестантизму, який використовує прилюдне покаяння, православ'я та католицизм вважають сповідь таїнством [8, с. 87–88].

Таким чином, при встановленні імунітету священнослужителів у кримінальному процесі України необхідно враховувати наступні особливості про те, що імунітет від дачі показань застосовується лише щодо відомостей, які були отримані священнослужителем саме під час обряду сповіді. При цьому частково підтримуємо позицію О.І. Пристінського, що: 1) священнослужителі мають абсолютний імунітет свідка щодо даних, які стали відомі їм під час сповіді; 2) як обов'язок збереження таємниці сповіді, так і відповідальність за його порушення передбачена нормами церковного права; 3) у православ'ї таємниця сповіді – це сукупність даних про духовне та особисте життя віруючого, отриманих священнослужителем під час таїнства сповіді, розголошення яких заборонено канонами Православної Церкви [9, с. 25]. В той же час не погоджуємося щодо абсолютності такого імунітету, оскільки згідно ч. 3 ст. 65 КПК України священнослужителі з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Крім того, в літературі знаходимо, що якщо священнослужителю під час сповіді стає відомо про замах людини на вчинення будь-якого смертного гріха (наприклад, вбивства), до того ж якщо злочин є важливим з суспільного погляду (готується акт тероризму, вибух, пожежа, техногенна катастрофа), священник повинен негайно повідомити про це владі.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що імунітет від дачі показань свя-

щеннослужителями в кримінальному процесі України є відносним і стосується лише відомостей, які отримані під час таїнства сповіді як релігійного таїнства

покаяння у гріхах перед Богом. Такий імунітет не поширюється на інформацію про час, місце конфіденційної зустрічі зі священником.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#п886>
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
3. Кримінально-виконавчий кодекс України № 1129-IV від 11.07.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-IV>
4. Закон України «Про попереднє ув'язнення» № 3352-XII від 30.06.1993 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-XII>
5. Ветрила Е. В. Правовая природа запрета на допрос в качестве свидетеля отдельных категорий лиц. *Постулат*. 2016. № 7. URL: <http://e-postulat.ru/index.php/Postulaw/193/201>
6. Король І. Б. Забезпечення конфіденційності сповіді громадян кримінально-правовими засобами: пропозиції до законодавства. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2008. Вип. 20. С. 194–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2008_20_31
7. Петрушкевич М. С. Особливості вияву комунікаційної функції релігії: автореф. дис... канд. філософ. наук. К., 2007. 20 с.
8. Рогатинська Н. Особи, які не підлягають допиту як свідки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4. С. 86–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016418
9. Пристінський І. О. Правове забезпечення таємниці сповіді в чинному законодавстві України та канонах Православної Церкви. *Адвокат*. 2011. № 9. С. 22–26.